

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Juridiska institutionen
Joachim.ahman@law.gu.se

YTTRANDE
2018-12-10 dnr Ju2018/04023/Å
dnr VR 2018/115

1 / 13

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

**Betänkandet Rättssäkerhetsgarantier och hemliga tvångsmedel. SOU
2018:61 (dnr Ju2017/07064/DOM)**

Sammanfattning

- Betänkandet syftar till att: *undersöka* hur rättssäkerhetsgarantierna och mekanismerna till skydd för den personliga integriteten vid användning av hemliga tvångsmedel för särskilt allvarlig eller på annat sätt samhällsfarlig brottslighet; *analysera* om regelverket är förenligt med de krav som uppställs i EKMR samt RF samt att *föreslå* ändringar eller andra åtgärder om det skulle behövas. Juridiska institutionen menar att användningen av hemliga tvångsmedel är en angelägen fråga att undersöka och välkomnar utredningen i sin helhet.
- I betänkandet föreslås att förordnanden om att postförsändelser kan kvarhållas av ett beforderingsföretag ska preciseras så tydligt som möjligt för att undvika att personal vid beforderingsföretaget ska behöva ta ställning till om en försändelse omfattas av förordnandet eller inte. Det gäller för såväl preventivlagen som för Rättegångsbalken. JI ställer sig positivt till kravet på ett sådant förtydligande som kan antas ge den enskilde ett bättre skydd. Särskilt med tanke på att kvarhållande av post görs av en privat aktör och inte av rättsutbildad personal. Däremot ställer sig JI frågande till förslaget att inte ställa krav på att offentliga ombud deltar i ärenden om postkontroll.
- I betänkandet föreslås en ändring som innebär ett starkare skydd för den misstänktes insyns rätt i samband med slutdelgivning. Ändringen innebär en förstärkning av åklagarens skyldighet att lämna en sammanställning över det material som finns i förundersökningens sidomaterial. JI ställer sig positivt till en sådan förstärkt insyns rätt för den misstänkte, men ifrågasätter förslaget att inte låta förteckningen omfattas av de handlingar som skall överlämnas eller sändas till en offentlig försvarare enligt paragrafens andra mening.

Om förordnanden om att postförsändelser kan kvarhållas

JJ välkomnar översynen av hur rättssäkerhetsgarantierna och mekanismerna till skydd för den personliga integriteten vid användning av hemliga tvångsmedel för särskilt allvarlig eller på annat sätt samhällsfarlig brottslighet har tillämpats, samt analysen av om regelverket är förenligt med kraven i regeringsformen och i Europakonventionen.

I betänkandet behandlas situationen när postförsändelser kan kvarhållas av ett befordringsföretag. Eftersom det är en privat aktör som ska kvarhålla försändelsen föreslås ett krav på ett förtydligande om vilka försändelser som ska omfattas och inte. Det gäller för såväl preventivlagen som för rättegångsbalken. JJ välkomnar ett sådant krav på förtydligande som antas ge den enskilde ett starkare skydd. I synnerhet eftersom kvarhållandet av post görs av en privat aktör och inte av rättsutbildad personal. Betänkandet innehåller däremot inte något förslag på krav på att offentliga ombud deltar i ärenden om postkontroll, vilket JJ ställer sig frågande till. Särskilt mot bakgrund av att inskränkningen det innebär att ta del av innehållet i korrespondensen enligt preventivlagen är att jämställa med hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, se prop. 2007/08:163, samt s. 148 i betänkandet.

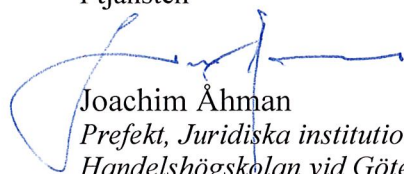
Om insynsrätt vid slutdelgivande

Betänkandet behandlar också frågor om den tilltalades rätt till insyn i förundersökningen. Vid slutdelgivningen har den misstänkte och hans försvarare en rätt att ta del av allt som har förekommit vid förundersökningen, med undantag för om det med hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att en sekretessbelagd uppgift inte röjs. Uppgift om att hemligt tvångsmedel har använts ska den misstänkte alltid få ta del av. (s. 244 i betänkandet) Den misstänkte och försvararen har också en rätt att ta del av sådant som inte ingår i förundersökningsprotokollet, men i sidomaterialet. För att kunna begära ut sådant material måste försvararen veta om dess existens. I dagsläget finns en skyldighet i åklagarnas interna riktlinjer om att informera den misstänkte och hans försvarare om vad som finns i sidomaterialet på ett överskådligt sätt. Det framgår dock av kommitténs undersökning av detta inte alltid görs på ett tillfredsställande sätt och föreslås att ett krav införs på att en sammanställning av sidomaterialet ska upprättas och finnas tillgänglig på begäran av misstänkt eller hans försvarare. JJ välkomnar förslaget med ett krav på upprättandet av en förteckning över allt sidomaterial men ställer sig frågande till att inte låta förteckningen omfattas av de handlingar som skall överlämnas eller sändas till en offentlig försvarare enligt paragrafens andra mening. En misstänkt kan inte tillgoda sina intressen på samma sätt som en offentlig försvarare och kan med stor sannolikhet inte avgöra vad en sådan förteckning skulle ha för relevans.

Göteborg 2018-12-10

I tjänsten

Joachim Åhman
*Prefekt, Juridiska institutionen
Handelshögskolan vid Göteborgs universitet*

Ansvariga av upprättande av detta remissyttrande:

Moa Bladini
Universitetslektor

Robert Eneljung
Universitetsadjunkt, fd. Hovrättsråd

Betänkandet har diskuterats vid ett seminarium på fördjupningskursen HRS180 Straffprocessen där studenterna fick i uppgift att granska delar av förslaget och komma med konstruktiva kommentarer som har påverkat arbetet med yttrandet.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Juridiska institutionen
Joachim.ahman@law.gu.se

KOMPLETTERING TILL YTT- 1 / 3
RANDE
2018-12-11 dnr Ju2018/04023/Å
dnr VR 2018/115

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Kompletteringar till betänkandet Rättssäkerhetsgarantier och hemliga tvångsmedel. SOU 2018:61 (dnr Ju2017/07064/DOM)

Sammanfattning

- Betänkandet syftar till att: *undersöka* hur rättssäkerhetsgarantierna och mekanismerna till skydd för den personliga integriteten vid användning av hemliga tvångsmedel för särskilt allvarlig eller på annat sätt samhällsfarlig brottslighet; *analysera* om regelverket är förenligt med de krav som uppställs i EKMR samt RF samt att *föreslå* ändringar eller andra åtgärder om det skulle behövas. Juridiska institutionen menar att användningen av hemliga tvångsmedel är en angelägen fråga att undersöka och välkomnar utredningen i sin helhet.
- I betänkandet föreslås att förordnanden om att postförsändelser kan kvarhållas av ett befordringsföretag ska preciseras så tydligt som möjligt för att undvika att personal vid befordringsföretaget ska behöva ta ställning till om en försändelse omfattas av förordnandet eller inte. Det gäller för såväl preventivlagen som för Rättegångsbalken. JI ställer sig positivt till kravet på ett sådant förtydligande som kan antas ge den enskilde ett bättre skydd. Särskilt med tanke på att kvarhållande av post görs av en privat aktör och inte av rättsutbildad personal. Däremot ställer sig JI frågande till förslaget att inte ställa krav på att offentliga ombud deltar i ärenden om postkontroll.
- I betänkandet föreslås en ändring som innebär ett starkare skydd för den misstänktes insyns rätt i samband med slutdelgivning. Ändringen innebär en förstärkning av åklagarens skyldighet att lämna en sammanställning över det material som finns i förundersökningens sidomaterial. JI ställer sig positivt till en sådan förstärkt insyns rätt för den misstänkte, men ifrågasätter förslaget att inte låta förteckningen omfattas av de handlingar som skall överlämnas eller sändas till en offentlig försvarare enligt paragrafens andra mening.

- JJ ställer sig positiv till betänkandets förslag att tydligare reglera och i större utsträckning tillåta användning av överskottsinformation som framkommer vid användning av hemliga tvångsmedel. Eftersom denna ordning enligt JJ kan innebära vissa risker är det särskilt angeläget att kravet på proportionalitet förtydligas såsom föreslagits.

Om förordnanden om att postförsändelser kan kvarhållas

JJ välkomnar översynen av hur rättssäkerhetsgarantierna och mekanismerna till skydd för den personliga integriteten vid användning av hemliga tvångsmedel för särskilt allvarlig eller på annat sätt samhällsfarlig brottslighet har tillämpats, samt analysen av om regelverket är förenligt med kraven i regeringsformen och i Europakonventionen.

I betänkandet behandlas situationen när postförsändelser kan kvarhållas av ett befordringsföretag. Eftersom det är en privat aktör som ska kvarhålla försändelsen föreslås ett krav på ett förtydligande om vilka försändelser som ska omfattas och inte. Det gäller för såväl preventivlagen som för rättegångsbalken. JJ välkomnar ett sådant krav på förtydligande som antas ge den enskilde ett starkare skydd. I synnerhet eftersom kvarhållandet av post görs av en privat aktör och inte av rättsutbildad personal. Betänkandet innehåller däremot inte något förslag på krav på att offentliga ombud deltar i ärenden om postkontroll, vilket JJ ställer sig frågande till. Särskilt mot bakgrund av att inskränkningen det innebär att ta del av innehållet i korrespondensen enligt preventivlagen är att jämställa med hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, se prop. 2007/08:163, samt s. 148 i betänkandet.

Om insyns rätt vid slutdelgivande

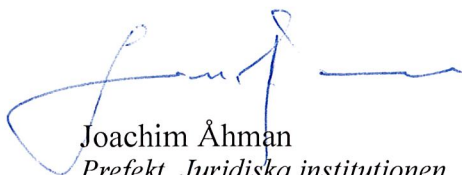
Betänkandet behandlar också frågor om den tilltalades rätt till insyn i förundersökningen. Vid slutdelgivningen har den misstänkte och hans försvarare en rätt att ta del av allt som har förekommit vid förundersökningen, med undantag för om det med hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att en sekretessbelagd uppgift inte röjs. Uppgift om att hemligt tvångsmedel har använts ska den misstänkte alltid få ta del av. (s. 244 i betänkandet) Den misstänkte och försvararen har också en rätt att ta del av sådant som inte ingår i förundersökningsprotokollet, men i sidomaterialet. För att kunna begära ut sådant material måste försvararen veta om dess existens. I dagsläget finns en skyldighet i åklagarnas interna riktlinjer om att informera den misstänkte och hans försvarare om vad som finns i sidomaterialet på ett överskådligt sätt. Det framgår dock av kommitténs undersökning av detta inte alltid görs på ett tillfredsställande sätt och föreslås att ett krav införs på att en sammanställning av sidomaterialet ska upprättas och finnas tillgänglig på begäran av misstänkt eller hans försvarare. JJ välkomnar förslaget med ett krav på upprättandet av en förteckning över allt sidomaterial men ställer sig frågande till att inte låta förteckningen omfattas av de handlingar som skall överlämnas eller sändas till en offentlig försvarare enligt paragrafens andra mening. En misstänkt kan inte tillgodose sina intressen på samma sätt som en offentlig försvarare och kan med stor sannolikhet inte avgöra vad en sådan förteckning skulle ha för relevans.

Om överskottsinformation

Betänkandet lyfter fram den otillfredsställande situation som råder rörande en alltför oprecis reglering avseende vad som gäller rörande användningen av överskottsinformation. II ställer sig positiv till betänkandets förslag att tydligare reglera och i större utsträckning tillåta användning av överskottsinformation som framkommer vid användning av hemliga tvångsmedel. Frågan om den föreslagna ordningen skulle kunna innebära ett missbruk i form av överanvändning samband med t.ex. hemlig rumsavlyssning eller hemlig telefonavlyssning har under utredningen lyfts fram och analyserats. II ifrågasätter inte denna analys men eftersom kontrollmekanismerna är begränsade får risken inte undervärderas. Detta eftersom ett missbruk kan riskera att allvarligt undergräva allmänhetens förtroende för rättsväsendet. För att betona allvaret är det bra att det krav på proportionalitet som gäller för alla tvångsmedel även förtydligas på det sätt som föreslås i betänkandet.

Göteborg 2018-12-11

Joachim Åhman
*Prefekt, Juridiska institutionen
Handelshögskolan vid Göteborgs universitet*

Ansvariga för sammanställandet av remissvaret:

Moa Bladini
Universitetslektor

Robert Eneljung
T.f. universitetsadjunkt, rådmann

Betänkandet har diskuterats vid ett seminarium på fördjupningskursen HRS180 Straffprocessen där studenterna fick i uppgift att granska delar av förslaget och komma med konstruktiva kommentarer som har påverkat arbetet med yttrandet.